

FRIVILLIGMELDING FOR ØSTRE TOTEN KOMMUNE

Østre Toten kommune
Tett nok ved og langt nok unna

Mars 2015

Mandat

Kommunestyret i Østre Toten vedtok 12.12.2013 i forbindelse med behandlingen av Strategidokument for 2014 følgende:

”Med tanke på all frivillig innsats som allerede utføres, bes det om at det utarbeides en frivilligmelding for Østre Toten Kommune i 2014” (sak 93/2013).

For å følge opp dette vedtaket har det blitt nedsatt en arbeidsgruppe med representanter både fra administrasjonen og frivilligheten i Østre Toten. Disse har fått i oppdrag å utarbeide et forslag til frivilligmelding for Østre Toten. Første del av frivilligmeldingen skal forligge innen strategiseminar til kommunestyret 22. mai 2014. Et fullstendig utkast til meldingen skal ferdigstilles innen utgangen av 2014.

Følgende deltar i prosjektgruppa som ble etablert:

- Anne Beate Bakken, Østre Toten Frivillighetssentral
- Lasse Gran, Kirken den norske, Østre Toten
- Ottar Fjøsne, Musikkrådet, Østre Toten
- Per Egil Lundhagebakken, Idrettsrådet Østre Toten
- Kari Kveine, Kulturkontoret
- Kari Olsen, Aktivitør Fjellvoll
- Kjartan Tosterud, rådgiver.

Kjartan Tosterud har koordinert arbeidet.

Følgende mandat ble gitt til prosjektgruppa i forbindelse med arbeidet:

MANDAT:

1. Definere hva kommunen legger i begrepet frivillighet
2. Kort om nasjonale mål og føringer
3. Lage en oversikt over frivillighetsarbeidet i Østre Toten (kartlegging)
 - Meldingen skal omfatte alle typer organisert frivillighet.
4. Beskrive utfordringer, mål, prinsipper, roller for hvordan kommunen kan understøtte og eventuelt bidra til økt frivillig innsats i Østre Toten.
5. Kommunale tiltak og virkemidler i forbindelse med meldingen for frivillighet skal spilles inn i ordinære handlingsprogram og strategiplaner som kommunen rullerer og vedtar årlig.
6. Meldingen skal bidra til å skape gode samarbeidsrelasjoner og samarbeidsformer mellom frivillig sektor, kommunale tjenester og næringslivet
7. Arrangere minst 1 dialogkonferanse med frivillige lag og foreninger og ledere for aktuelle tjenesteområder
8. (Det bør utarbeides en enkel prosjektplan for arbeidet.)
9. Høring - og politisk behandling i aktuelle utvalg og K-styret Del 1-4 i mandatet ferdigstilles i form av et notat til Kommunestyrets strategikonferanse i mai 2014. Frivilligmeldingen for ØTK ferdigstilles innen desember 2014

Innholdsfortegnelse.

Innhold

Mandat	2
Innholdsfortegnelse.	3
Forord	5
Sammendrag	6
Visjoner og mål for frivilligheten i Østre Toten.....	7
Strategier, tiltak og mål:	7
Understøtte egenverdien for den enkelte frivillige.....	7
Understøtte rollen som fellesskapsbygger og samfunnsutvikler	7
Forhold til kommunale tjenester.....	8
Organisering og tilrettelegging.....	8
Ressurser til frivilligheten	8
1.0 Innledning.....	9
1.1 Plattform for frivillighet i Østre Toten kommune	9
1.2 Definisjoner og begreper.....	9
1.3 Hva er frivillighet?	10
1.4 Frivillighetens betydning	11
2.0 Forholdet til kommunale planer og strategidokumenter	11
3.0 Nasjonale føringer	12
3.1 Frivillighet Norge	12
4.0 Frivillighet i et folkehelseperspektiv.....	13
4.1 Om frivillighet i Folkehelsemeldinga	13
4.1.1 Folkehelsemeldingen – God helse – felles ansvar	14
4.2 Folkehelsearbeidet i Østre Toten.	15
5.0 Utviklingstrekk frivillighet – endringer i form og aktivitet	15
5.1 Korttidsfrivillige	16
5.2 Noen faktatall om frivilligheten.....	17
6.0 Frivilligheten i Østre Toten.....	18
6.1 Verdiskapning frivillig arbeid i Østre Toten.....	21
6.2 Samarbeidsavtaler	21
6.3 Frivilligpris / ildsjelpris – Østre Toten.....	22
6.4 Barn og ungdom	22

6.5	Pensjonister.....	23
6.6	Innbyggere med innvandrerbakgrunn.....	24
6.7	Grupper som er hindret fra å delta i frivillig arbeid.	24
7.0	Frivilligsentralen – bakgrunn og nasjonale føringer.....	24
7.1	Østre Toten frivilligsentral.....	25
8.0	Idedugnad om frivillighet i Østre Toten.	25
9.0	Visjoner og mål for frivilligheten i Østre Toten.	27
10.0	Strategier, tiltak og mål	27
10.1	Frivilligheten har en egenverdi for de frivillige	27
10.2	Frivillighet er samfunnsgagnlig.....	28
10.3	Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet	29
10.4	Organisering og tilrettelegging.....	29
10.5	Ressurser til frivillig sektor	31
10.6	Framtidas frivillighet.....	31
	Vedlegg:.....	33

Forord

En mangfoldig og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et godt lokalsamfunn. Østre Toten kommune ønsker å være en tilrettelegger og støttespiller for en uavhengig, mangfoldig og robust frivillig sektor i kommunen.

Frivilligmeldingen 2014 er et dokument initiert av politikerne for å beskrive frivilligheten i Østre Toten, samt trekker opp linjer for hvordan kommunen kan styrke arbeidet med å øke frivilligheten. Denne Frivillighetsmeldingen er plattform for kommunens arbeid med frivillighet. Meldingen trekker opp linjer for hvordan kommunen skal videreføre arbeidet med å øke frivilligheten, både i lokalsamfunnet Østre Toten og som et supplement i kommunens tjenester.

Meldingen har som visjon at kommunen skal være tilrettelegger og støttespiller for frivillig sektor i Østre Toten. Mesteparten av det som skjer i frivillig sektor skjer uavhengig av kommunen.

SLAGORDET:

”Frivillighet lever av glede, men dør av tvang”

-brukes ofte for å beskrive frivillighetens egenart. Meldingens visjon bygger på det overordnede prinsippet om frivillig sektor som en uavhengig og selvstendig samfunnssektor. Frivillig innsats bidrar med verdifull aktivitet på en rekke områder i Østre Toten, og som et supplement i kommunens tjenester. Frivillighetsmeldingen har ikke tatt mål av seg å beskrive all den verdifulle aktivitet som foregår i en uavhengig frivillig sektor.

Frivillighetsmeldingen skal være:

- ✓ En beskrivelse av status og utfordringer for frivillig arbeid i Østre Toten.
- ✓ Et verktøy for kommunens arbeid på feltet.
- ✓ Den skal forsøke å trekke opp prinsipper for hvordan kommunen skal arbeide for å understøtte og legge til rette for frivilligheten.
- ✓ Meldingen skal gjøre det tydelig hva frivillig sektor kan forvente i samarbeid med kommunen.
- ✓ Meldingen skal bidra til å skape gode samarbeidsrelasjoner og samarbeidsformer mellom frivillig sektor, næringsliv og de kommunale tjenestene.

Denne meldingen må anses som et statusdokument, en ”grunnmur” for det videre arbeidet. Det å utmeisle og forankre en Frivillighets politikk og en konkret, rullerende handlingsplan må være mer langsiktige mål.

Sammendrag

En mangfoldig og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et godt lokalsamfunn. Østre Toten kommune ønsker å være en tilrettelegger og støttespiller for en uavhengig, mangfoldig og robust frivillig sektor i kommunen.

Frivilligmeldingen 2014 er et dokument initiert av politikerne for å beskrive frivilligheten i Østre Toten, samt trekker opp linjer for hvordan kommunen kan styrke arbeidet med å øke frivilligheten. Denne Frivillighetsmeldingen er plattform for kommunens arbeid med frivillighet. Meldingen trekker opp linjer for hvordan kommunen skal videreføre arbeidet med å øke frivilligheten, både i lokalsamfunnet Østre Toten og som et supplement i kommunens tjenester.

Meldingen har som visjon at kommunen skal være tilrettelegger og støttespiller for frivillig sektor i Østre Toten. Mesteparten av det som skjer i frivillig sektor skjer uavhengig av kommunen. Frivillighetsmeldingen har ikke tatt mål av seg å beskrive all den verdifulle aktivitet som foregår i en uavhengig frivillig sektor.

Frivillighetsmeldingen skal være:

- ✓ En beskrivelse av status og utfordringer for frivillig arbeid i Østre Toten.
- ✓ Et verktøy for kommunens arbeid på feltet.
- ✓ Den skal forsøke å trekke opp prinsipper for hvordan kommunen skal arbeide for å understøtte og legge til rette for frivilligheten.
- ✓ Meldingen skal gjøre det tydelig hva frivillig sektor kan forvente i samarbeid med kommunen.

Meldingen skal bidra til å skape gode samarbeidsrelasjoner og samarbeidsformer mellom frivillig sektor, næringsliv og de kommunale tjenestene

Meldingen skal ikke munne ut i en handlingsplan med et sett med tiltak på ulike områder. Nærmere konkretisering av det enkelte tiltak skal skje fortløpende etter ordinær administrativ og / eller politisk behandling og beslutning.

Folkehelsearbeid og strategier her henger nøye sammen med frivillighet. Med utgangspunkt i at det er ”helse i alt vi gjør” og at 90 % av påvirkningsfaktorene for befolkningens helse og helseopplevelser befinner seg på andre områder enn helsetjenestene har Frivilligheten i Østre Toten også en sentral rolle her.

Gjennom forskning har en beregnet verdien av den frivillige innsatsen i Norge. Dette viser at verdien av frivillig innsats i snitt utgjør kr. 20 000,- pr. innbygger”. (Morgendagens omsorg – St. meld 29).

For Østre Toten kommune med ca 15 000 innbyggere vil dette bety at den totale innsatsen av frivillige utgjør ca 300 mill kroner!

Frivillighetssentralen bør utvikles til å bli et enda tydeligere ”nav” for frivillighet i Østre Toten kommune. Frivillighetssentralen bør være en katalysator, tilrettelegger, veileder, initiativtaker, ideskaper og aktør for frivillighet i vår kommune. Her er det mange muligheter.

Visjoner og mål for frivilligheten i Østre Toten.

Mål:

- Østre Toten kommune skal tilrettelegge for økt frivillighet
- Østre Toten kommune skal samarbeide med frivillig sektor og bidra til at det er lett å være frivillig.
- Samarbeidet skal være nyskapende
- Frivillig sektor skal oppleve kommunen som forutsigbar
- Samarbeidsrelasjonen skal være preget av likeverdighet og positivitet
- Frivillighet skal tilføre kommunale tjenester ekstra kvalitet
- De positive gevinstene for lokalsamfunnet, enkeltmenneskene som mottar og bidrar med frivillig arbeid skal synliggjøres.
- Samhandling og utvikling av tiltak i samarbeid med frivillige skal synliggjøres i handlingsplaner og lederavtaler i Østre Toten

Strategier, tiltak og mål:

Understøtte egenverdien for den enkelte frivillige

Østre Toten kommune skal:

- bidra til at det er enkelt å være frivillig i Østre Toten
- medvirke til at de frivillige føler seg hørt, sett og anerkjent
- Understøtte og legge til rette for at Frivilligsentralen får en sentral, synlig og større rolle for å utløse frivillig arbeid i Østre Toten.
- Ta initiativ til idedugnad / inspirasjonssamlinger på tvers av lag og foreninger f.eks en gang i året

Understøtte rollen som fellesskapsbygger og samfunnsutvikler

Østre Toten kommune skal:

- Respektere at det er de frivillige selv som styrer frivillig aktivitet
- Prioritere samarbeid om tiltak i lokalsamfunnet som bidrar til å
 - skape levende, varierte og inkluderende nærmiljøer
 - ta vare på kulturelt mangfold
- Legge til rette for at frivillige, kommunen og evt. næringslivet, etablerer felles prosjekter, sosiale partnerskap, arrangementer, dugnader etc.
- Være tydelig hver gang det stilles krav om konkrete gjenytelser/ resultater som vilkår for kommunens deltagelse/støtte
- Arbeide for å avklare mulighetene for arbeidsløse / uføretrygdete til å delta i frivillig arbeid

Forhold til kommunale tjenester.

Østre Toten kommune skal:

- Motivere til og involvere mer frivillighet i kommunale tjenester
- Styrke ansattes kompetanse i forhold til samarbeid med frivillige
- Legge til rette for samarbeid mellom ansatte og frivillige på alle aktuelle tjenestesteder
- Legge til rette for arenaer for frivillig innsats uten for strenge krav til kontinuitet og stabilitet
- Vurdere om arbeid med forpliktende samarbeid mellom kommunen og frivillige skal inngå som resultatkrav i lederavtaler

Organisering og tilrettelegging

Østre Toten kommune skal:

- Definere tydligere linjeansvaret for frivillighet både administrativt og politisk
- Definere tydelige samarbeidsprosjekter
- Støtte og styrke frivillig sektor gjennom samarbeidsprosjekter
- Få flere tjenestesteder til å arbeide aktivt for å ta imot og beholde frivillige
- Gi kunnskap og nødvendig støtte til tjenestesteder i forhold til samarbeid med frivillige
- Vurdere behovet for en frivilligkoordinator som en katalysator og koordinator for å utløse mer frivillighet og bedre samarbeid mellom kommune og frivilligheten
- Arbeide for å få på plass oppdaterte oversikter over frivillige lag og foreninger, oversikter over kompetanse og ressurspersoner som kan benyttes på tvers av foreninger og oversikter over tilskuddsordninger, legater, fonds etc.
- Vurdere behovet for å opprette et fellesråd for frivillighet som ikke går inn under fellesorganisasjonene – idrettsrådet og musikkrådet.

Ressurser til frivilligheten

Østre Toten kommune skal:

- Ha retningslinjer for driftstilskudd til frivillige organisasjoner som sikrer forutsigbarhet
- Søke stabilitet i den økonomiske rammen for tilskudd og støtte
- Gjennomgå praksis for utleie/utlån av møte- trenings og øvingslokaler til frivillige lag og foreninger, med sikte på utarbeidelse av nye retningslinjer
 - sikre like forutsetninger for alle
 - gratisprinsippet bør gjelde
- Bidra til at egnede lokaler for frivillighetssentralens virksomhet kan stilles til disposisjon. Lokalene bør legge til rette for at sentralen kan bli et naturlig samlingspunkt for enkeltpersoner og lag / foreninger - og være synlig i lokalsamfunnet
- Benytte ildsjelprisen som stimulering og katalysator for frivillighet i Østre Toten

1.0 Innledning

1.1 Plattform for frivillighet i Østre Toten kommune

Kommunen ønsker å styrke den omfattende og verdifulle aktiviteten i frivillig sektor, og bedre samhandlingen mellom de ulike frivillige organisasjoner, lag og foreninger - og kommunen.

Kommunenes Sentralforbund og Frivillighet Norge har sammen utarbeidet:

”Plattform for samspill mellom frivillig og kommunal sektor 2011-2013”.

Østre Toten kommune kan slutte seg til disse overordnede prinsippene:

- Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringslivet og offentlig sektor. Frivillig sektor anerkjennes på lik linje med de andre sektorene i samfunnet. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller.
- Frivillig sektor bidrar med store verdier til samfunnet, er samfunnsbyggende og spiller en viktig rolle i den nordiske demokratiske modellen.
- Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet ved å være pådrivere og gjennom å være kanaler inn i demokratiet for interessegrupper og engasjerte borgere.
- Frivillighet øker samfunnets sosiale kapital ved at tillit, identitet og samhold skapes i møter mellom mennesker.
- Mangfoldet i frivillig sektor er en verdi i seg selv og en viktig årsak til høy deltakelse. Mangfoldigheten må ivaretas gjennom ulike typer virkemidler for ulike deler av frivilligheten.
- Offentlig og frivillig sektor har ulike, men komplementære roller i samfunnet. Samarbeidet mellom sektorene må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige tjenester.
- Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivillighetspolitikk på alle nivåer, som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor.

1.2 Definisjoner og begreper¹

Frivillighet er ikke et enkelt område å definere. Siden det ikke finnes en entydig definisjon av frivillighet er det viktig at kommunale beslutningstakere, medarbeider, politikere og frivillige samarbeidspartnere har en mest mulig samstemt oppfatning av hva som menes med frivillighet.

I denne meldingen er frivillighet et begrep som omfatter individuelt frivillig arbeid/innsats, frivillige organisasjoner, frivillig sektor og sosiale partnerskap som rekrutterer og formidler frivillige. I meldingen brukes følgende begreper:

- Frivillig innsats = *Ulønnet innsats gjort av fri vilje som kommer individer eller grupper - også utenfor egen husholdning - til gode.*
- Frivillighet = *frivillig innsats/frivillig arbeid.*

¹ Kilde St.meld.nr. 39 (2007-2009) *Frivillighet for alle*

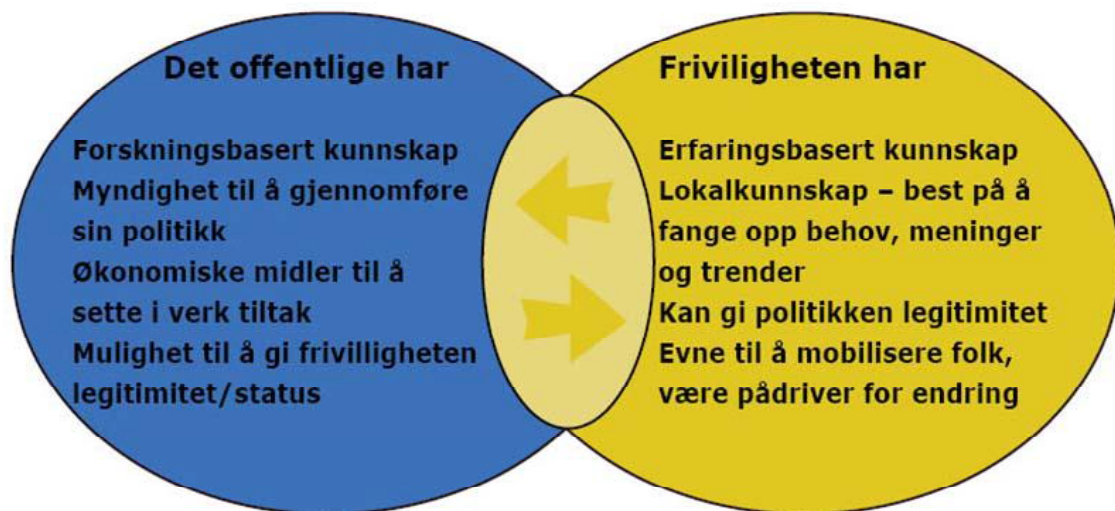
- Frivillige organisasjoner = *Allmennyttige og ikke-kommersielle (ideelle) organisasjoner.*
- Frivillig sektor = *en fellesbetegnelse for frivillige organisasjoner og den øvrige frivillige innsatsen*
- Sosiale partnerskap = *samarbeid mellom et tjenestested og en bedrift og/eller organisasjon som forplikter seg til å utføre et nærmere definert "frivillig arbeid".*

Frivillighetspolitikken omfatter ikke avtaler der kommunen er bestiller, og frivillige organisasjoner er utførere, om produksjon av kommunale tjenester mot full økonomisk kompensasjon.

Frivillighetspolitikken omfatter den frivillige innsats som ytes uten krav om gjenytelser, ut over eventuelt symbolsk betaling/utgiftsdekning.

Ulike forutsetninger:

Frivillige organisasjoner og kommuner har ofte felles målsettinger, men veldig ulike ståsteder og forutsetninger. Dette er viktig å ta høyde for i et samarbeid:

1.3 Hva er frivillighet?

Frivilligheten er mangfoldig – men forenes gjennom bestemte trekk. En frivillig organisasjon er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver frivillig virke på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis. Frivillig virke er virksomhet med ikke-kommersielt formål, som baserer en vesentlig del av sin virksomhet på gaver, kontingenter, innsamlede midler, eller frivillig innsats og tidsbruk. Og sammenslutninger av personer eller virksomheter kan være frivillige lag, foreninger, stiftelser, nettverk eller paraplyorganisasjoner.

Frivillighetspolitikken må bygge opp under en frivillig sektor som er uavhengig, selvstendig og et mål i seg selv

Sentrale trekk i Frivilligheten er:

- mangfoldig, variert og nyskapende
- utfordrende, kritisk og utviklende
- sosial og tilgjengelig for alle
- uselvisk og med høy etisk standard

1.4 Frivillighetens betydning

I Stortingsmelding nr. 39 (2007-2009) Frivillighet for alle, slås det fast at frivillighet er en verdi i seg selv:

- Frivillighet har en egenverdi for de frivillige
- Frivillighet betyr å gjøre noe en selv har glede av
- Frivillighet gir mennesker mulighet til å være aktive i lokalsamfunnet
- Frivillighet skaper bånd og tilhørighet/nye fellesskap
- Frivillighet kan bryte passivitet
- Frivillighet er samfunnsgagnlig
- Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet

2.0 Forholdet til kommunale planer og strategidokumenter

Meldingen om frivillighet skal følges opp i Handlingsprogrammet og andre styringsdokumenter for Østre Toten kommune.

Meldingen skal ikke munne ut i en handlingsplan med et sett med tiltak på ulike områder. Nærmere konkretisering av det enkelte tiltak skal skje fortløpende etter ordinær administrativ og / eller politisk behandling og beslutning. Saker av prinsipiell betydning legges frem for politisk behandling. Rådmannen har ansvaret for iverksetting av tiltak.

Meldingen omtaler frivillighet på et generelt nivå. De sektorvise strategier, utviklingsområder og tiltak skal inngå i kommunens øvrige styringsdokumenter.

I flere av Østre Toten sine planer og strategidokumenter er det uttrykt et ønske og mål om å understøtte og bidra til å videreutvikle det frivillige arbeidet i kommunen.

I kommuneplanens samfunnsdel heter det blant annet:

”Det blir derfor viktig å kunne utarbeide en politikk for ungdomsgruppa og sørge for at denne gruppa har attraktive fritidstilbud og at de opplever ungdomstida på Østre Toten som meningsfull.”

Under området ”barn og unge” heter det bl.a i en av strategiene:

”Ta vare på og videreutvikle de tilbudene som gis av lag og foreninger.....”

Under området som omtaler strategier på folkehelseområdet heter det videre:

”Satsing på folkehelsearbeid må derfor foregå i samarbeid mellom kommunen, befolkningen, lag og foreninger, bedrifter og fylkeskommunen”.

For satsningsområdet Livskvalitet og velferd heter det:

”Det skal legges aktivt til rette for et godt og variert kulturtilbud for alle.”

I vedtatt Strategidokument for 2014 – 2017 er også frivillighet og verdiene dette skaper gitt oppmerksomhet:

”Som innbyggere i Østre Toten kommune deltar mange i frivillig arbeid, foreningsliv, idrett osv. Både i forhold til fritiden og kommunale tjenester er det viktig å møte innbyggere som ressurspersoner som har mye å bidra med. Som innbygger har en også et eget ansvar for seg selv og for fellesskapet (medborgerskap). Dette betyr at mange kan involvere seg i å finne gode løsninger. Dette vil kunne bidra til å utvikle kommunen videre og er viktig for å få til nytenking, i tråd med regjeringens innovasjonsstrategi og kommunens verdier”.

3.0 Nasjonale føringer ²

I den norske velferdsmodellen er det et middel og et mål at alle skal delta i arbeidsliv og i samfunnsliv. Arbeid sikrer inntekt for den enkelte og økonomisk verdiskaping. Deltakelse i samfunnsliv sikrer levende demokrati, sosial kapital, trivsel og folkehelse.

Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i den norske velferdsmodellen. De er pådrivere for politisk og sosial utvikling, løser nødvendige samfunnsoppgaver, og for svært mange innbyggere er organisasjonene også den letteste veien inn til deltakelse i det norske demokratiet. Innbyggerne engasjerer seg i aktiviteter og saker som opptar dem i Norges nesten 100.000 frivillige lag og foreninger. Selv om de fleste av disse ikke har politisk virksomhet som formål, men snarere tilbyr aktiviteter eller hjelp til medlemmer og andre målgrupper, deltar svært mange av dem i lokalpolitisk debatt om samferdsels- og utbyggingsplaner, folkehelsebygging, naturvern, kulturminnevern osv.

Frivillige organisasjoner, foreninger og lag er også skoler i demokrati fordi medlemmer og deltakere gjennom internskolering og andre medlemsaktiviteter lærer om organisasjonsbygging og drift, får ledererfaringer, opparbeider sosial kompetanse og praktiserer demokrati.

Nåværende regjering har signalisert at de vil se på Frivilligheten, - mer som en samarbeidspartner til å løse fremtidige utfordringer, særlig innen helse- og omsorgssektoren, og ikke bare som et supplement slik det er i dag. Pr. i dag har det ikke kommet nye sentrale føringer.

3.1 Frivillighet Norge

Østre Toten kommune ønsker å styrke den omfattende og verdifulle aktiviteten i frivillig sektor, og bedre samhandlingen mellom de frivillige organisasjoner og kommunen.

² (kilde St.Meld. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg)

Frivillighet Norge og KS har gått sammen om en samarbeidsplattform som fastsetter prinsipper og handlinger for å styrke samarbeidet mellom frivillig og offentlig sektor. (Plattform for samspill mellom frivillig og kommunal sektor 2011 – 2013)

Frivillighet Norge vil arbeide for at nasjonale og lokale myndigheter skaper rom for sivilsamfunnet gjennom:

- Å utvikle en tydelig og helhetlig frivillighetspolitikk som legger til rette for at de frivillige organisasjonene skal fortsette å utvikle seg og være bærebjelken i et aktivt sivilsamfunn også i framtiden.
- Å anerkjenne i ord og handling at frivillige organisasjoners bidrag til arbeidet for mer fellesskap og mer demokrati ikke kan erstattes av verken offentlige eller kommersielle aktører.
- Å stimulere de frivillige nonprofitbaserte virksomhetene til økt innsats for de ulike samfunnsnyttige formålene de arbeider for. Frivillighetspolitiske verktøy og støtteordninger som er etablert for å styrke frivillige organisasjoners innsats må ikke utvannes. Ordninger som er etablert for å støtte non-profit baserte organisasjoner må forbeholdes disse alene.

Siden 2008 har Frivillighet Norge jobbet spesielt med inkludering av etniske minoriteter. Målet med arbeidet er større etnisk mangfold blant medlemmer og aktive i frivillige organisasjoner, men også å skape kontakt mellom minoritetsorganisasjoner og tradisjonelle norske organisasjoner. Arbeidet er støttet av blant andre Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet

Eksempler på hva Frivillighet Norge bidrar med på dette området:

- Hjelper organisasjoner til å inkludere nye grupper
- Informerer minoritetsbefolkningen om frivilligheten i Norge
- Holder organisasjonskurs for små og nystartede organisasjoner. Her møtes minoritetsorganisasjoner og tradisjonelle norske organisasjoner
- Oppfordrer organisasjoner til å samarbeide med andre organisasjoner og gir råd om dette
- Arrangerer konferanser om inkludering i frivillig sektor
- Jobber for at myndighetene skal føre en frivillighetspolitikk som fremmer mangfold i frivillig sektor.

4.0 Frivillighet i et folkehelseperspektiv

4.1 Om frivillighet i Folkehelsemeldinga

Det ansees som relevant for denne meldingen å referere til hva Folkehelsemeldingen sier om frivilligheten³:

³ Kilde: Lov om folkehelsearbeid, gjeldende fra 01.01.12.

§1 Formål:

Bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

§4: Kommunens ansvar:

... Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. ... Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

4.1.1 Folkehelsemeldingen – God helse – felles ansvar⁴

Vi har et samfunn som er preget av sosial trygghet og tillit, økonomisk bærekraft og en velferdsstat som gjør oss godt rustet til møte med nye helseutfordringer. Skal vi få til et felles løft for folkehelsen, må alle aktører i samfunnet bidra. Dette er en positiv dagsorden som er motivert av muligheter.

Vi trenger en ny tilnærming som i sterkere grad kan forankre og skape eierskap til målene for folkehelsepolitikken i brede lag av befolkningen. I møte med livsstilssykdommer kreves en tilnærming som i sterkere grad motiverer og inspirerer hver enkelt av oss. Det er ikke nok at politiske myndigheter eier målene. Målene må forankres i hele det sivile samfunnet. *Det gjelder frivillige organisasjoner, fagbevegelsen, næringslivet og arbeidsgivere både i offentlige og private virksomheter.* Befolkningens helse er et felles ansvar. Alle har et ansvar for å utvikle et samfunn som fremmer helse og hver enkelt har ansvar for egen helse.

Det er lang tradisjon for *samarbeid mellom offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner* i folkehelsearbeidet. Det gjelder organisasjoner som har folkehelse som uttalt arbeidsområde, idretts- og friluftsansjoner, humanitære og ideelle organisasjoner, organisasjoner på kulturområdet, pasient- og brukerorganisasjoner, og en rekke andre organisasjoner. Det handler både om organisasjonenes egenverdi som sosial møteplass, aktiviteter og tilbud som organisasjonene driver, om å utvikle helsefremmende arenaer, for eksempel ved å skape alkohol- og røykfrie arenaer, tur- og treningstilbud og om å tilby sunnere mat på arrangementer. Dette samarbeidet bør videreutvikles. Ikke minst i lokal- og nærmiljøet der kommunene skal legge til rette for samarbeid med frivillige organisasjoner. Regjeringen vil invitere til dialog om hvordan frivillige organisasjoner kan bli en enda viktigere samarbeidspartner i folkehelsearbeidet, om innretningen på de statlige virkemidlene og behovet for samordning på tvers av sektorer.

Nasjonale virkemidler og tiltak

Folkehelsearbeid er ikke et ansvar for det offentlige alene – hele samfunnet må bidra. Regjeringen inviterer derfor til samarbeid og ansvarliggjør aktører også utenfor offentlig sektor. Det gjelder næringslivet, partene i arbeidslivet, frivillige organisasjoner og andre aktører som kan bidra til å bedre helsen i befolkningen.

Folkehelseloven knytter kommunenes folkehelsearbeid til bestemmelsene om medvirkning i plan- og bygningsloven. På denne måten bidrar folkehelseloven til å rettsliggjøre kravet om medvirkning. Involvering av frivillige organisasjoner er sentralt for å sikre medvirkning i folkehelsearbeidet og kommunene er pålagt å legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

⁴ Kilde: (St. meld.34 (2012 – 2013) Folkehelsemeldingen God helse – felles ansvar

Regjeringen vil:

- utvikle samarbeidet med frivillige organisasjoner om å sette deltakelse, medvirkning og sosial inkludering på dagsorden i det lokale folkehelsearbeidet.
- videreføre satsingen på friluftaktiviteter og friluftstiltak i regi av organisasjonene
- samarbeide med kommunesektoren om å styrke frivillige organisasjoner som aktører i det lokale folkehelsearbeidet

4.2 Folkehelsearbeidet i Østre Toten.

De aller fleste lag og foreninger i Østre Toten representerer aktiviteter som enten er primær – og -/eller sekundærforebyggende i et folkehelseperspektiv.

Folkehelse representerer komplekse utfordringer der ingen enkelt aktør (offentlig eller frivillig) har tilstrekkelig kunnskap og informasjon til å kunne løse problemet, ingen har god nok oversikt over utfordringene til å utforme nødvendige virkemidler og ingen av aktørene har tilstrekkelig handlingsrom til å kunne håndtere problemet alene. Det er derfor nødvendig at flere drar i samme retning. Her må kommunens og de frivillige lag og foreningers innsats koordineres og gjensidig understøtte hverandre.

Helse skapes der folk lever og bor.

Gjennom kommunenes ordinære virksomheter, som barnehage, skole, kultur, helse, plan og utbygging – og gjennom frivillige lag og foreninger som idrettslag, speider, sorggrupper, eldretreff, turgrupper, osv legges mye av grunnlaget og rammene for helse og trivsel.

Østre Toten kommune behandlet våren 2014 forslag til organisering og tilrettlegging for folkehelsearbeidet. Kommunens samhandling med frivilligheten er et viktig perspektiv her. Den kommunale organisasjonen som helhet har et lovfestet ansvar for å sikre det gode folkehelsearbeidet. Derfor foreslås det at ansvaret forankres på øverste administrative nivå, d.v.s. i rådmannsgruppa. Denne overordnede og koordinerende rollen, legges til **kommunalsjef** (folkehelsestrateg). Sentrale oppgaver vil være:

- ha et systemansvar for gjennomføring av kommunens oppgaver ihht folkehelseloven
- ha ansvar for at det utarbeides kommunehelseprofil hvert 4 år
- ha ansvar for at det utarbeides nødvendig grunnlagsdata og analyse
- ha det koordinerende ansvaret for kommunens folkehelsearbeid
- ha ansvar for at det utvikles overordnede strategier inn i det løpende planarbeidet

Videre lanseres et forslag om et tverrfaglig **folkehelseforum**, som har fokus på både de enkelte fagområders rolle og på helhet og samordning.

Dette nettverket bør ha god kunnskap om frivilligheten i Østre Toten, og aktivt samspill og samarbeid vil være nødvendig for å iverksette tiltak og oppnå mål i dette arbeidet.

5.0 Utviklingstrekk frivillighet – endringer i form og aktivitet

Samtidig som vi får stadig flere frivillige ser vi også at det frivillige arbeidet endrer karakter. Det har gått fra å ta form av store folkebevegelser til dagens mer ”individuelle”

organisasjoner og ”ad hoc-pregede” aksjoner. Finansieringen har også endret art, fra loddsalg og kronerullinger til prosjekt og aktivitetsstøtte fra offentlige instanser og privatbedrifter.

Egenorganisering, selvtillit og ønske om raskt synlige resultater får økt betydning som motivasjonsfaktor for folks organisasjonsdeltakelse – ikke minst når det gjelder ungdom. Mange ønsker heller å engasjere seg i enkeltarrangementer enn å forplikte seg til et langsiktig verv i en frivillig organisasjon. Vi ser også en tendens til å ville ”kjøpe seg fri” fra de forpliktelsene som medlemskap i frivillige organisasjoner vanligvis forutsetter.

Etterkrigstidens utvikling av velferdssamfunnet møtte kritikk i forhold til at den frivillige innsatsen ville bli redusert i takt med at det offentlige overtar mer av ansvaret for viktige velferdsområder, og at dette ville føre til at varige verdier i vårt samfunn går tapt. Forskning viser imidlertid at det har skjedd viktige endringer i både organisasjonsformer og organiseringsgrad, og at frivilligheten har tatt en ny kurs. Engasjementet er fortsatt like sterkt, men færre enn tidligere ønsker å være medlem i en organisasjon. Andelen av Norges befolkning som gjør frivillig arbeid har gått ned fra 58 % i 2005 til 48 % i 2009, og størst er nedgangen blant unge menn. Men selv om andel av befolkningen som utfører frivillig arbeid har gått ned, er antallet frivillige timer i denne perioden likevel stabilt. Tilbakegangen skjer hovedsakelig innen politisk orientert og religiøst arbeid, men samtidig holder noen av disse aktivitetene stand på grunn av økende grad av minoritetsdeltakelse.

Aktiviteter knyttet til nærmiljø og velferd er fortsatt voksende og særlig gjelder dette aktiviteter som vi selv eller våre nærmeste kan dra nytte av. Og myten om at innvandrere ikke stiller opp på dugnad stemmer ikke med virkeligheten. En ny undersøkelse viser tvert imot at minoriteter gjør akkurat like mye frivillig arbeid som etniske nordmenn, og at 36 % av minoritetsbefolkningen deltar i slike aktiviteter i løpet av et år.

5.1 Korttidsfrivillige

Vi velger å gi et avsnitt vedrørende korttidsfrivillige noe plass, da dette har konsekvenser for fremtidige føringer mellom Østre Toten kommune og frivilligheten.

Det ble registrert en økning i frivillighet fra 1997 til 2004. Dette skyldtes en kraftig økning i antallet korttidsfrivillige. Mellom 2004 og 2009 ble det klart at en stor del av denne gruppen var frivillige ”til låns”.

Den enkelte forventer å stå friere i forhold til organisasjonsvalg enn tidligere, og er mindre villig til å inngå mer langvarige forpliktelser eller ta ansvar for tidkrevende arbeid. Som valgforskningen har vist med hensyn til folks velgeratferd (Aardal 1999), har også de frivillige blitt mer troløse. Dette medfører økende ustabilitet i organisasjonsdeltakelsen. En naturlig konsekvens av dette er at andelen som gjør frivillig arbeid vil svinge mer fra år til år.

De frivillige kjernetroppene krymper også betydelig i perioden. Andelen som gjør mer enn en halvtimes innsats er redusert fra 36 til 30 prosent. Det er her snakk om en erosjon av frivillighetens grunnfjell – de som gjør en betydelig innsats og tar ansvar for styreverv og daglig drift av organisasjonene. Dette er derfor en potensielt mer alvorlig utvikling enn svingninger i antallet korttidsfrivillige.

Organisasjonene innen velferdssektoren (helse, sosialtjenester og utdanning) har lyktes bedre i å holde på økningen i korttidsfrivillighet som skjedde i perioden 1997-2004. Vi kan dermed registrere en svak økning i frivilligheten i denne kategorien, perioden sett under ett. Det

økende omfanget av korttidsfrivillighet innen velferdssektoren avspeiler store endringer innen dette feltet i perioden. Frivillighet for velferdsformål, som tidligere var dominert av brede medlemsorganisasjoner, er nå mer dominert av frivillige uten medlemskap som arbeider gratis for en sak de er opptatt av enn av organisasjonsslitere. Dette gjenspeiler seg også i sammensetningen av de frivillige innen dette området og i måten de er koblet til organisasjonene på.

Et kort blaff av økende korttidsfrivillighet mellom 1997-2004 viste seg altså å ikke være bærekraftig i årene som fulgte. Den langsiktige trenden er en erosjon av organisasjonssamfunnets grunnfjell – de som arbeider mer enn en time i uka. Den samme tendensen gjør seg gjeldende om vi ser på medlemsdeltakelse. Medlemskapene blir mer passive i karakter, og en større del av befolkningen står helt utenfor. Dette er blant annet resultat av generasjonsutskifting. En stadig mer aktiv pensjonistbefolkning holdt deltakelsen oppe på et høyt nivå, mens yngre generasjoner har deltatt i mindre grad. Dette viser seg nå på den samlede deltakelsen i sektoren. Fortsatt er Norge det landet i verden vi finner flest frivillige som andel av befolkningen, og på grunn av befolkningsveksten skjer det heller ingen nedgang i det totale antallet frivillige årsverk som leveres hvert år.

Paradoksalt nok kan en utvikling mot en løsere og mer uforpliktende frivillighet føre til mer formalisering og profesjonell koordinering. Det er vanskeligere å få folk til å ta ansvar for drift av medlemsorganisasjoner på frivillig basis ettersom viljen til å bruke tid til «kjedelige» møter og papirarbeid er dalende, og da må profesjonelle overta. Mindre lojale frivillige forutsetter også at større ressurser må settes av til rekruttering og administrasjon.

Det skjer også en økende grad av frivillighet knyttet til nettverksorganisering og på siden av de etablerte strukturene, for eksempel via internett og sosiale medier. Slik oppstår nye former for mobilisering og koordinering av frivillig innsats.

Disse utviklingstrekkene er det viktig å ha kunnskap om og la få betydning for hvordan Østre Toten skal stimulere og understøtte denne viktige samfunnsinnsatsen.

5.2 Noen faktatall om frivilligheten⁵

Den frivillige sektor står for en betydelig del av samfunnets verdiskaping. Over halvparten av befolkningen utfører frivillig arbeid.

Statistisk sentralbyrå gir blant annet følgende informasjon:

- I 2010 representerer verdiskapningen fra frivilligheten i Norge 101 milliarder kroner.
- Verdiskapningen representerer ca 20 000 kr pr. innbygger.
- Frivillig arbeid representerer 110 000 årsverk i Norge (2012)
- 48 % av Norges befolkning over 16 år bidrar med frivillig arbeid i de frivillige organisasjonene, og dette er den høyeste andel som er målt på verdensbasis.
- Over halvparten av det frivillige arbeidet legges ned i kultur- og fritidsorganisasjoner, inkludert idrett.

I tillegg til dette har mange sin jobb i og for ideelle og frivillige organisasjoner med virksomhet som spenner over mange ulike aktivitetsområder. De leverer varer og tjenester

⁵ Kilde (St. meld 29, 2012 – 2013 – Morgendagens omsorg.)

innenfor kultur, helse og omsorg, samt utdanning og tjenesteyting fra ulike medlemsorganisasjoner innenfor næringsliv, arbeidsliv og politikk. For mange av de frivillige er drivkraften i dette engasjementet et ønske om å drive med aktiviteter som gir mening, ofte sammen med andre i et interessefellesskap. Om lag 80 % av befolkningen er medlem i minst én organisasjon, nesten halvparten av disse definerer seg som "aktive medlemmer".

I Frivillighet Norges medlemsundersøkelse fra høsten 2009 rapporterte over halvparten av organisasjonene at de har hatt medlemsvekst i den siste femårsperioden.

- Det finnes over 115 000 lag og foreninger i Norge.
- Det er 49 000 organisasjoner innenfor kategorien "kultur og fritid". Dette inkluderer for eksempel idrettslag, musikkorps og turistforeninger.

I tallene ovenfor inngår også bl.a. arbeidslivsforeninger og borettslag.

6.0 Frivilligheten i Østre Toten.

I Østre Toten er det et rikt organisasjonsliv, med en lang rekke registrerte lag og foreninger. I Strategidokumenter og Kommuneplanen er dugnadsånden i bygda beskrevet som et av kommunens kjennetegn og fortrinn.

På kommunens hjemmeside finnes en oversikt over frivillige lag og foreninger på Kultur idrett og fritid sin informasjonsside. Webadressen til denne siden er:

<http://www.ostre-toten.kommune.no/lag-og-foreninger>.

På denne oversikten er det registrert 255 lag og foreninger, kategorisert innen idrett og friluftsliv; musikk, dans og drama; barne- og ungdomsorganisasjoner; interesseorganisasjoner og andre.

I dag finnes det ingen enhetlig rutine som sikrer at opplysninger om de ulike lagene og foreningene oppdateres ved endringer. Slik ordningen fungerer i dag kan lag og foreninger selv melde endringer, men dette blir ikke gjort av alle. For å få gode oversikter, kunne formidle god informasjon om hva som finnes og få en oversikt over hvilke verdiskapning frivilligheten i Østre Toten representerer, er dette noe det må finnes bedre løsninger for.

Økonomi / Tilskudd:

Når det gjelder tilskudd til kulturtiltak kan alle organisasjoner som ønsker å søke om tilskudd til sine virksomheter og aktivitet kan søke om dette gjennom å benytte elektronisk søknadsskjema som finnes på Østre Toten kommunes hjemmeside.

For 2013 viser tall fra SSB's KOSTRA-statistikk⁶ følgende:

- 65 frivillige lag og foreninger mottar tilskudd fra Østre Toten kommune
 - Gjennomsnittlig antall lag og foreninger som mottar tilskudd i kommunegruppe 10⁷ (KOSTRA) er 32. Landsgjennomsnittet er 35.

⁶ KOSTRA-statistikk: sammenligningstall mellom kommunene i Norge på utvalgte tjenesteområder

⁷ Kommunegruppe 10: Kommune som sammenlignes i KOSTRA-statistikken er delt inn i sammenlignbare grupper mht folketall, geografisk beliggenhet, inntekter etc. . ØTK er plassert i gruppe 10.

- Østre Toten yter i gjennomsnitt 44 385 kr tilskudd per lag / forening. Det vil si at totalt budsjett for tilskudd til lag og foreninger er ca 2.88 mill kr.
 - Gjennomsnitt for kommunegruppe 10 er 36 526 kr pr lag og forening - landsgjennomsnittet er 34 879 kr.
- Idretten i Østre Toten mottar 15,6 % av kulturbudsjettet.
 - I kommunegruppe 10 mottar idretten 12,7 % av kulturbudsjettet. Landsgjennomsnittet på dette området er 10,1%

Det siste punktet må imidlertid sees i sammenheng med kommunens kostnader til kommunale idrettsbygg og -anlegg, der Østre Toten kommune bruker 1,4 %, mens kommunegruppe 10 bruker 10,4 %. Landsgjennomsnittet for utgifter på dette området er 20,6 %. Dermed er midlene til idrett samlet sett lavere i Østre Toten enn i sammenlignbare kommuner.

Det finnes også mulighet for å søke om tilskudd fra andre tjenesteområder i kommunen til frivillige lag og foreninger. Innenfor Helse og omsorg, samfunnsenheten (for eksempel landbruk) og kirkevergen disponerer noen støtteordninger det kan søkes om tilskudd fra. Disse ordningene vil bli kartlagt nærmere og omtalt i endelig Frivilligmelding.

De organisasjonene som søker om årlige kulturmidler og andre kommunale tilskudd, må oppgi medlemstall og godkjente regnskap, men ut over det er det ingen etablerte rutiner for å fange opp disse opplysningene, noe som gjør det vanskelig å sette opp et ”samfunnsregnskap” for frivilligheten i Østre Toten kommune. Vi har derfor valgt ikke å fokusere på medlemstall i den enkelte organisasjon, men heller på den totale verdien av det frivillige arbeidet.

Det er gjort en kartlegging av støtte ordninger og tilskudd som kommunen disponerer for å stimulere og understøtte lag og foreningervinteren 2014 /2015. Under følger en oversikt basert på svarene som kom inn fra de ulike enhetene (pr mars 2015):

Navn på tilskuddsordning	Søknadsfrist	Hvem søkes det til	Sum pott 2014	Antall søkere 2014	Antall mottakere tilskudd 2014	Merknad
Kulturmidler	01.03	Kultur	1 340 000		58	Årlig tilskudd til foreninger innen idrett, musikk, barn og ungdom, allment kulturarbeid
Arrangements-tilskudd	Fortløpende	Kultur	50- 80 000	25	20	alle sjangre
Østre Toten idrettspark	Sam- arbeids- avtale	Kultur	690 000	1		
Skreiahallen	Sam- arbeids- avtale	Kultur	110 000	1		
Svømmehallene	Sam- arbeids- avtale	Kultur	80 000			Driftes av Skreia IL og Østre Toten Røde Kors
Løypekjøring	fast avtale	Kultur	250 000	7		Østre Toten skilag, Lensbygda skiklubb, Kolbukameratene, Kolbu IL, Viken skiklubb, Toppen II, Totenåsløyper
17.mai tilskudd	Tilskudd	Kultur	80 000			Bl.a. transport av korps
Frivilligsentralen	Tilskudd- %vis etter statstilskudd (40/60)	Kultur	257 000	Frivillig- sentralen	Tilskudd- %vis etter statstilskudd (40/60)	
Konsertvikua	Tilskudd- behandles politisk	Kultur	50 000			Musikk- organisasjoner
Mjøsmuseet *	Tilskudd	Kultur	355 000)	1		
Musikkregionen	Tilskudd	Kultur	72 000	Musikk- regionen		
Bistand i forhold til spillemiddel-søknader, både kommunale og organisasjoner		Kultur				Mye arbeidsinnsats fra kulturenheten, vanskelig å anslå kroneverdi

Navn på tilskuddsordning	Søknadsfrist	Hvem søkes det til	Sum pott	Antall søkere	Antall mottakere	Merknad
SMISO * støttesenter mot seksuell overgrep	Tilskudd	Tildelingskontoret	45 000	1	1	Tilskudd til drift av senteret
Tilskudd til søndagsskoler	1. mars -	Fellesrådet	10 000	3	3	

*Gjelder støtte til drift av. Disse virksomhetene baserer også noe av virksomheten sin på frivillig innsats.

6.1 Verdiskapning frivillig arbeid i Østre Toten

Gjennom forskning har en beregnet verdien av den frivillige innsatsen i Norge. Dette viser at verdien av frivillig innsats i snitt utgjør kr. 20 000,- pr. innbygger”. (Morgendagens omsorg – St. meld 29).

For Østre Toten kommune med ca 15 000 innbyggere vil dette bety at den totale innsatsen av frivillige utgjør ca 300 mill kroner!

Østre Toten kommune har lange tradisjoner for å samarbeide med frivilligheten, det gjelder både med lag/organisasjoner og frivillige enkeltpersoner. Motivasjonen for å tilrettelegge for frivillig arbeid er først og fremst at dette er et viktig supplement til kommunale tjenester. Det representerer et svært viktig bidrag til folkehelsearbeidet, gir sosiale arenaer, forebygger ensomhet, og bidrar til samhold og trivsel i kommunen. Kommunen skal være en tydelig og forutsigbar samarbeidspartner som kan verdsette det frivillige bidraget, men som samtidig har kunnskap om frivillighetens utfordringer og begrensinger med hensyn til hvilke oppdrag de kan påta seg.

6.2 Samarbeidsavtaler

For å avklare roller, skape forutsigbarhet og styrke samarbeidet har flere frivillige organisasjoner og kommuner i det senere etablert forpliktende samarbeidsavtaler.

Avtaler kan bidra til å avklare roller og forventninger mellom partene og skape en jevnbyrdighet mellom frivillige aktører og kommunen. De kan også bidra til forutsigbarhet og felles praksis. En fare ved slike avtaler er at de for noen kan oppleves tidkrevende å produsere og byråkratisk å forholde seg til. De kan bidra til å redusere fleksibiliteten og redusere motivasjonen for de frivillige.

Frivillighet Norge og KS inngikk en felles plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor i april 2013, og anbefaler lag og foreninger og kommuner om å inngå avtaler på lokalt nivå.

Prosjektgruppa har ikke kartlagt det totale omfanget av slike avtaler i Østre Toten. Det vil også være hensiktsmessig å innhente erfaring med hvordan avtalene som finnes fungerer i praksis. Eksempler på avtaler som finnes med frivillige lag foreninger i Østre Toten er:

- Østre Toten demensforeningen (Nasjonalforeningen for folkehelsen)
- Totenåsløyper
- Musikkrådet
- Idrettsrådet
- Avtaler knyttet til folkebad i svømmebassengene

6.3 Frivilligpris / ildsjelpris - Østre Toten

Ved tildeling av Kulturprisen 2014, ble KBN-utvalget enige om at det burde opprettes en egen frivilligpris eller ildsjelpris for Østre Toten kommune. Dette med bakgrunn i den store frivillige aktiviteten som legges ned innenfor kulturfeltet i vår kommune.

Frivilligprisen skal gis til en initiativrik person, lokal forening eller gruppe, som med sine ideer og pågangsmot har bedret trivsel og livskvalitet for andre, samt bidratt til et mer åpent, aktivt og trygt samfunn.

Retningslinjer for Ildsjelprisen i Østre Toten kommune:

1. Ildsjelprisen er på kr.10 000,- og utdeles annethvert år. Første gang i 2015.
2. Formål:
 - a. Ildsjelprisen skal påskjønne frivillig aktivitet over tid eller stor innsats over kortere perioder.
 - b. Ildsjelprisen skal inspirere kommunens innbyggere til frivillig innsats
 - c. Ildsjelprisen skal sette fokus på frivillig aktivitet sin betydning for kommunens innbyggere

Det er videre utarbeidet egne kriterier for vurdering og tildeling av prisen til aktuelle kandidater. Denne prisen vil bidra til å sette frivillig arbeid på dagsorden, inspirere og synliggjøre de positive elementene som ligger i frivillig arbeid og forhåpentlig bidra til å utløse mer frivillig arbeid i Østre Toten. Prisen vil også synliggjøre og understreke kommunens positive holdning og ønske om å understøtte frivillig arbeid i kommunen.

6.4 Barn og ungdom

Kommunen har et ansvar for bredden og mangfoldet når det gjelder fritidstilbud til barn og ungdom. Barn og ungdom i Østre Toten kommune skal ha et godt og variert fritidstilbud å velge mellom, både innenfor idrett, friluftsliv, kultur og andre fritidsaktiviteter, og i dette arbeidet er frivillige lag og organisasjoner store og viktige bidragsytere. Som produsent, tilrettelegger og initiativtakere for aktiviteter, opplevelser og arenaer er frivillige lag og organisasjoner viktige samarbeidspartnere.

Det er svært mange eksempler på gode tiltak for barn og unge på Østre Toten:
Her gis det bare noen få eksempler på dette:

- Mange ulike idrettslag som organiserer og driver ulike former for idrett:
 - Fotball
 - Ski
 - Skiskyting
 - Hopp
 - Håndball
 - Turn
 - Bueskyting
 - Volleyball
 - Svømming
 - Orientering
 - Allidrett
 - M.fl
- Korps
- Barnekor / Ten-sing
- Trosopplæringsgrupper
- Speider
- 4H
- Friluftsliv gjennom Jeger og fiskerforeningen
- Røde Kors - ungdomsgruppe

6.5 Pensjonister

Den gjennomsnittlige levealder i Norge blir stadig høyere for både kvinner og menn. I kombinasjon med økt fokus på aktiviteter for bedre fysisk og psykisk form og lavere pensjonsalder, er dette en ressursgruppe som kan bidra i det frivillige arbeidet. I tillegg har de lang yrkeserfaring med høy sosial og faglig kompetanse.

Pensjonister i kommunen er en stor ”ressurs” i kommunen, og det bør vurderes om denne ressursen i større grad bør synliggjøres og verdsettes, slik at enda større verdier for lokalsamfunnet kan utløses gjennom disse.

Det er samtidig en stor gruppe av eldre mennesker, både på institusjoner og i egen bolig som har behov for frivillig innsats som bidrag for økt livskvalitet.

Gjennom ”Den kulturelle spaserstokken” er det satt fokus på både aktiviteter og opplevelser hvor det er et stort behov for samhandling mellom det offentlige og frivilligheten.

Det er mange eksempler på møteplasser med gode tiltak for eldre i Østre Toten:

- Frivilligsentralen med div. tilbud
- Pensjonistforeninger
- Friundervisningstilbud
- Fritidsområder som alle er lett tilgjengelige for lavterskeltilbud.
- Eldretreff i regi av menighetene
- Lavterskel turgrupper –det er flere slike grupper
- Trimtilbudet ”Trim for Helsa”

Andre gode eksempel på frivillig arbeid som har allmenn nytteverdi er:

- Idrettslag og Totenåsløypene AS med oppkjøring og vedlikehold av skiløyper
- Et godt utbygd turstinnett med merkede og skiltede turstier i bygda og på Totenåsen
- Dugnadsgjenger i de ulike idrettslagene
- Venneforeninger knyttet til sykehjemmet og Bo og servicesentrene
- Veterankorpset
- Handicaptransporten
- Kirkeakademiet
- Folkeuniversitetets tilbud

6.6 Innbyggere med innvandrerbakgrunn.

Østre Toten kommune har et desentralisert mottak for flyktninger. Det er videre et vedtak i kommunestyret på bosetting av flyktninger av inntil 20 innvandrere med godkjent oppholdstillatelse pr år. Erfaringer viser at mange av disse flyktningene ønsker å bidra i frivillig arbeid. Frivillighetssentralen og menighetene i kommunen har hatt en sentral rolle med ulike tiltak for disse gruppene.

Eksempler på tiltak aktiviteter har vært:

- ”Middag på tvers”, Hoff menighet
- Turgrupper
- Frivillighetssentralen med ulike tilbud
 - Kvinnegruppe for bosatte flyktninger, språkkafe`, snøaktiviteter osv.
- Internasjonal matgruppe

6.7 Grupper som er hindret fra å delta i frivillig arbeid.

Det er av og til henvendelser fra mennesker som er arbeidsledige eller uføretrygdede, og som ønsker å gjøre en frivillig innsats. Dagens ”meldesystem” til NAV gjør at mennesker blir trukket i sine utbetalinger dersom de melder at de bidrar med frivillig arbeid.

Dette er personer, som gjennom frivillig arbeid både kan bidra med viktige oppgaver for kommunen vår og som samtidig gjennom denne aktiviteten kan få verdifulle opplevelser, bygge sosiale relasjoner og få arbeidstrening, - og gjennom dette komme videre i sin situasjon.

Dette er en situasjon som en bør arbeide videre med å finne gode løsninger til beste for alle parter på.

7.0 Frivilligsentralen – bakgrunn og nasjonale føringer

Frivilligsentralene i Norge oppsto tidlig på 1990-tallet som en forsøksordning og har senere økt kraftig i antall. De er forskjellige i oppbygging og eierskap, fra delvis offentlig eide, via uavhengige stiftelser, til sentraler eid av frivillige organisasjoner. De opererer ofte i et grenseland mellom tradisjonelle organisasjoner og offentlig virksomhet og finansieres av statsmidler og kommunale tilskudd.

Bakgrunnen for etableringen var hvordan frivillige organisasjoner kunne bidra til å løse fremtidens omsorgsoppgaver. Det ble etablert 95 sentraler over hele landet, og ordningen ble evaluert etter to år. St. meld. nr. 16 (1993-94) *Om videreføring av arbeidet med frivillighetssentraler* gav Stortinget en tilbakemelding om virksomheten til de 95 sentralene som hadde drevet forsøk. Forsøksprogrammet viste at sentralene var et godt virkemiddel for å utløse frivillig innsats. Evalueringsrapporten *Ansvar for andre, Frivillighetssentralen i norsk velferdspolitik* (H. Lorentzen m.fl. 1995) ble omtalt i St.meld. nr. 35 (1994-95) *Velferdsmeldingen*. I denne meldingen ble det vist til at sentralene i vesentlig større grad trakk til seg mennesker utenfor arbeidsmarkedet enn det frivillige organisasjon gjorde.

Kultur- og kirkedepartementet fikk et koordinerende ansvar for frivillighet fra 1.januar 2005, og nye retningslinjer for driften ble vedtatt samme år. Kulturdepartementet gir tilskudd til driften, og rammene for dette fastsettes i statsbudsjettet. Midlene skal brukes til å dekke deler

av lønnskostnadene til daglig leder. For 2014 er tilskuddet på kr 310.000,- i maksimalt tilskudd forutsatt daglig leder ansatt i 100 % stilling og krav om minimum 40 % lokal finansiering av driften. I dag er det nærmere 400 sentraler i Norge.

7.1 Østre Toten frivilligsentral

Østre Toten kommune besluttet å etablere frivilligsentral 1991 og sentralen kom i drift i 1992. Sentralen har hatt kontorer i tilknytning til Østre Toten rådhus, men aktiviteten som sentralen er kartalysator for har foregått ulike steder i kommunen. Sentralen ble organisert som et Samvirkeforetak fra 27.11.2012. Sentralen har ansatt to daglige ledere i 50% stilling. Sentralen eier eller leier ikke lokaler til sin virksomhet.

Frivillighetssentralen i Østre Toten sier følgende om sin egen virksomhet:

”Frivilligsentralen i Østre Toten kommune skal være en møteplass, åpent for alle som har lyst til å delta innen frivillig virksomhet. Sentralen skal være et kontaktpunkt for alle mennesker, lag og foreninger og et bindeledd opp mot kommunen. Aktivitetene skal være i tillegg til lovpålagte kommunale oppgaver, være et lavterskeltilbud og ha fokus på folkehelseperspektivet. Aktivitetene skal være gratis.

På aktiviteter der det er naturlig skal det være et åpent gjensidig samarbeid mellom kommunen og frivilligsentralen bygd på hva de som deltar i Frivilligsentralen ønsker og har behov for. Frivilligsentralen skal ha et tett samarbeid med kommunen og skape aktivitet ut fra hva kommunen ser det er behov for av aktivitet. Østre Toten Frivilligsentral skal tilstrebe og finne gode samarbeidsløsninger på de tiltak det samarbeides om.

Frivilligsentralen skal ha en oversikt over hva som finnes av tilbud i kommunen og bidra til økt aktivitet der det er ønskelig. Sentralen skal fokusere på at frivillig arbeid har en egenverdi som skaper engasjement, fellesskap, tilhørighet og motvirker ensomhet. Aktivitetene skal være til glede både for den som deltar og den som driver aktiviteten.

Frivilligsentralen skal være et sted der mennesker kan melde seg for å utføre frivillig arbeid eller at de ønsker å delta i aktivitet som sentralen organiserer. Sentralen skal være et sted der mennesker kan komme med ideer om aktivitet som har betydning for lokalsamfunnet.”

Frivillighetssentralen bør utvikles til å bli et enda tydeligere ”nav” for frivillighet i Østre Toten kommune. Frivillighetssentralen bør være en katalysator, tilrettelegger, veileder, initiativtaker, ideskaper og aktør for frivillighet i vår kommune. Her er det mange muligheter.

Et egnet lokale, sentralt og synelig plassert, med muligheter for å huse ulike typer frivillige aktiviteter, møtelokaler for lag og foreninger osv vil være et av flere tiltak for å kunne bidra til dette.

8.0 Idedugnad om frivillighet i Østre Toten.

I arbeidet med frivilligmeldingen har det vært viktig for prosjektgruppa å komme i dialog med innbyggeren. Målene med en slik dialog har vært flere:

- Forankring av arbeidet, skape engasjement

- Få fram utfordringer, ideer og muligheter i samhandlingen mellom frivillighet og de kommunale tjenestene.
- Inspirere og fornye det frivillige arbeidet

”Idedugnaden” ble gjennomført 8. desember, hvor alle registrerte frivillige lag og foreninger i kommunen var invitert. Det deltok ca 70 representanter fra frivilligheten i Østre Toten på samlingen. Mange av de ulike områdene for frivillig arbeid i kommunen var representert. Idedugnaden ble gjennomført som en todelt samling.

Første del var en idedugnad hvor de frammøtte arbeidet i grupper som sirkulerte mellom noen spørsmål og utfordringer knyttet til frivillig arbeid i Østre Toten.

Spørsmålene var følgende:

- 1. Hva skal til for et enda bedre samarbeid mellom frivillige lag og foreninger eller enkeltpersoner og kommunen?
Hva savner de frivillige og hva savner kommunen?**
- 2. Burde det vært et fellesråd for lag og foreninger som ikke driver med idrett eller musikk?
Hva skal i så fall være deres oppgaver og ansvar?**
- 3. Har dere ideer til nye måter å drive frivillig arbeid på?
Er det behov for frivillighet på nye områder – Hva / på hvilken måte?**
- 4. Rekruttering av frivillige. Hvordan skjer dette best? Gode ideer..?**
- 5. Er samarbeidet på tvers av lag og foreninger godt nok?
Hva kan eventuelt forbedres?**
- 6. Er kommunen for byråkratisk ift til samarbeidet med de frivillige?
Forslag til forbedringer?**

Oppsummert var de viktigste tilbakemeldingene som følger:

- Det er behov for å koordinere og understøtte det frivillige arbeidet bedre i Østre Toten. Mange pekte på erfaringer og gode resultater fra andre kommuner som har opprettet **frivilligkoordinator**
- **Frivilligsentralens** rolle må styrkes og utnyttes bedre. Det oppnås blant annet ved bedre og mer egnede lokaler sentralt i Lena hvor de også kan være mer synlige og gjennom dette engasjere flere personer og grupper.
- Det er behov for oppdaterte **oversikter** over frivillige lag og foreninger, oversikt over kompetanse og ressurspersoner som kan brukes på tvers av foreninger og oversikter over tilskuddsordninger, legater, fonds etc.
- Lage et **fellesråd** for frivillighet som ikke går inn under idrettsråd / musikkråd
- **Idedugnad / inspirasjonssamling** på tvers av lag og foreninger f.eks en gang i året.

Fullstendig oppsummering fra idedugnaden ligger som et vedlegg til Frivilligmeldingen.

9.0 Visjoner og mål for frivilligheten i Østre Toten.

Den overordnede visjonen for Østre Toten kommune uttrykkes slik:

Østre Toten - livskvalitet ved Mjøsa"

Ut fra denne overordnede visjonen bør frivillighet og dugnadsinnsats finne gode vilkår på Østre Toten. Med dagens kunnskap om hvilke betydning og rolle frivilligheten har blir det viktig for kommunen å være en tilrettelegger og aktiv støttespiller for en levende, mangfoldig og uavhengig frivillig sektor. Ut fra dette foreslår meldingen følgende mål for kommunens rolle i forhold til frivilligheten:

Mål:

- Østre Toten kommune skal tilrettelegge for økt frivillighet
- Østre Toten kommune skal samarbeide med frivillig sektor og bidra til at det er lett å være frivillig.
- Samarbeidet skal være nyskapende
- Frivillig sektor skal oppleve kommunen som forutsigbar
- Samarbeidsrelasjonen skal være preget av likeverdighet og positivitet
- Frivillighet skal tilføre kommunale tjenester ekstra kvalitet
- De positive gevinstene for lokalsamfunnet, enkeltmenneskene som mottar og bidrar med frivillig arbeid skal synliggjøres.
- Samhandling og utvikling av tiltak i samarbeid med frivillige skal synliggjøres i handlingsplaner og lederavtaler i Østre Toten

På bakgrunn av visjonen og målene peker meldingen videre på områder der kommunen vil forsøke å utvikle en ny eller bedre praksis. Hvert delkapittel avsluttes med en overordnet oppsummering på hva kommunen ønsker å gjøre.

Disse overordnede målene og strategiene må danne føringer for konkrete tiltak på de ulike områdene og legges inn som tiltak og strategier i de ordinære rullerende Handlingsplaner og strategidokumenter i Østre Toten kommune i årene framover.

10.0 Strategier, tiltak og mål

10.1 Frivilligheten har en egenverdi for de frivillige

Frivillig innsats gir det enkelte menneske mulighet for personlig utfoldelse, sosial kontakt og praktisk utøvelse av sosialt ansvar og medmenneskelighet. Frivillig innsats tar ofte utgangspunkt i en egeninteresse hos den frivillige. Frivillig innsats er gjerne knyttet til en hobby, egne barns organiserte fritidsaktivitet, eget ønske om selvrealisering og/eller samfunnsengasjement.

Frivillig innsats gir innbyggere som føler at de har noe å bidra med anledning til å ta ansvar og gjøre en innsats for nærmiljø og medmennesker. Frivillig innsats er viktig for egen mestring, nettverksbygging og personlig vekst – både hos dem som gir og får. Frivillig innsats gjør en forskjell i hverdagen både for grupper og enkeltmennesker.

Frivillig innsats er naturlig nok en frivillig sak. Mye tyder på at det er mange som kan ha lyst til å arbeide frivillig, men som ikke vet hvordan de skal komme i gang. Gjennom støtte til Østre Toten Frivilligsentral og ved å vurdere andre tiltak for å synliggjøre og koordinere frivilligheten bedre vil kommunen gjøre det enklere å bli frivillig.

Østre Toten kommune skal:

- bidra til at det er enkelt å være frivillig i Østre Toten
- medvirke til at de frivillige føler seg hørt, sett og anerkjent
- Understøtte og legge til rette for at Frivilligsentralen får en sentral, synlig og større rolle for å utløse frivillig arbeid i Østre Toten.
- Ta initiativ til idedugnad / inspirasjonssamlinger på tvers av lag og foreninger f.eks en gang i året

10.2 Frivillighet er samfunnsgagnlig

Frivilligheten forandrer samfunnet gjennom sine aktiviteter, sine initiativer og sin rolle som fellesskapsbygger. Frivillige organisasjoner gir aktivitetstilbud og sosiale fellesskap til innbyggerne gjennom for eksempel kulturarrangement, omsorgstjenester og idrett / aktivitetstilbud.

Frivillig sektor bidrar på flere måter til den lokale samfunnsutviklingen. Gjennom frivillig innsats og frivillige organisasjoner opplever mange en integrering i samfunnet, både som barn i ulike fritidsaktiviteter, som innflyttere, som eldre osv. Frivillig sektor har derfor en viktig forebyggende rolle i bygda.

Frivillige organisasjoner er også viktige demokratiske aktører. De fungerer som en alternativ påvirkningskanal for innbyggerne gjennom å fremme medlemmers interesser. Frivillig sektor er kultur- og verdiformidlere. Virksomhetene er bærere og skapere av identitet, verdier og holdninger. Dette er funksjoner som utvikles best i uformelle sosiale systemer på frivillig og selvregulert basis.

Kommunen må våge å la samarbeidsprosjekter styres av frivillige organisasjoner.

Prosjektsamarbeid innebærer at kommunen og frivillige organisasjoner skaper noe sammen, som ingen av partene kan realisere på egen hånd. En forutsetning for samarbeid er felles mål og sammenfallende forventninger til hva partene vil og kan bringe inn i samarbeidet.

Østre Toten kommune skal:

- Respektere at det er de frivillige selv som styrer frivillig aktivitet
- Prioritere samarbeid om tiltak i lokalsamfunnet som bidrar til å

- skape levende, varierte og inkluderende nærmiljøer
- ta vare på kulturelt mangfold
- Legge til rette for at frivillige, kommunen og evt. næringslivet, etablerer felles prosjekter, sosiale partnerskap, arrangementer, dugnader etc.
- Være tydelig hver gang det stilles krav om konkrete gjenytelser/ resultater som vilkår for kommunens deltagelse/støtte
- Arbeide for å avklare mulighetene for arbeidsløse / uføretrygdede til å delta i frivillig arbeid

10.3 Frivillighet tilfører kommunale tjenester ekstra kvalitet

I dagens velferdssamfunn representerer det offentlige et sikkerhetsnett som sikrer grunnleggende materielle og fysiske behov. Mange mennesker savner medmenneskelig kontakt, varme og nettverk. Dette behovet kan ikke i tilstrekkelig grad dekkes av offentlige tjenester. Samarbeid mellom offentlige tjenester og frivillige vil derfor kunne gi mange innbyggere et bedre liv. Frivillig innsats er i dag et supplement til kommunale tjenester og gir økt kvalitet. Frivillige er en ressurs i tjenesteytingen som tilbyr en unik kompetanse, særlig i mellommenneskelige forhold/nettverksrelasjoner.

Det skal være enkelt å være frivillig. Kommunale tjenester bør ha åpen dør, informere om sine behov for frivillig supplement til virksomheten, og aktivt ønske frivillige velkommen.

Det skal samtidig være enkelt for tjenestene å samarbeide med frivillige. Det bør ikke etableres omfattende byråkratiske rutiner rundt organisering. Avtaler som inngås med de frivillige skal være klare og tydelige, og beskrive forventninger til innsats og utbytte for begge parter.

Det bør vurderes å etablere en instans - f.eks en frivilligkoordinator - som kan bidra til å koordinere, tilrettelegge, rekruttere/koble de som yter og de som mottar frivillig innsats og informere om frivillighet i Østre Toten.

Østre Toten kommune skal:

- Motivere til og involvere mer frivillighet i kommunale tjenester
- Styrke ansattes kompetanse i forhold til samarbeid med frivillige
- Legge til rette for samarbeid mellom ansatte og frivillige på alle aktuelle tjenestesteder
- Legge til rette for arenaer for frivillig innsats uten for strenge krav til kontinuitet og stabilitet
- Vurdere om arbeid med forpliktende samarbeid mellom kommunen og frivillige skal inngå som resultatkrav i lederavtaler

10.4 Organisering og tilrettelegging

Organisasjoner og enkeltpersoner som ønsker å engasjere seg frivillig, står fritt i valg av oppgaver. Frivillig sektor med sine organisasjoner, grupper og enkeltpersoner, lever sitt eget liv.

Kommunens rolle er å tilrettelegge for at frivillig sektor klarer seg selv. Kommunens bidrag er å tilby økonomiske tilskudd, lokaler, informasjon, råd, veiledning og formidling av kontakter. Kommunens tilretteleggerrolle har derfor et dobbelt fokus. Kommunen skal på den ene siden ha en rolle som tilrettelegger og støttespiller for en selvstendig frivillig sektor. På den andre siden skal kommunen motivere til og legge til rette for frivillig innsats i sine tjenester. Kommunens rolle er å gi kunnskap og nødvendig støtte til tjenestesteder om samarbeid med frivillige.

Samarbeid kan etableres der kommunen og frivillig sektor har felles mål. Samarbeidet må utformes slik at hverken organisasjonenes eller kommunens måloppnåelse hindres. På områder der frivillig sektor ønsker et samarbeid med kommunen, skal kommunen i størst mulig grad være tilgjengelig. Der det inngås avtaler skal de være klare og tydelige, og beskrive forventninger til innsats og utbytte for begge parter.

Tilrettelegging for frivillighet skal være en integrert del av kommunens virksomhet, og iverksetting av frivillighetspolitikken skal være en del av det ordinære linjeansvaret på politisk og administrativt nivå.

Ansvar for den politiske dialogen mellom kommunen og frivillig sektor ligger til sektorutvalgene innenfor sine respektive politiske. Østre Toten Idrettsråd, Østre Toten musikkråd og Kirkelig fellesråd er viktige organer for medvirkning og dialog mellom kommunen og frivillig sektor.

Det er ønskelig at de sosiale/humanitære organisasjoner etablerer tilsvarende ”fellesråd”. Videre vil Østre Toten Frivilligsentral være en viktig aktør.

Det er tradisjon i kommunen for faglig veiledning og bistand til administrative oppgaver for de frivillige organisasjonene. Slik utløses verdifull frivillig innsats gjennom beskjedne kommunale ressursbruk.

Østre Toten kommune skal:

- Definere tydeligere linjeansvaret for frivillighet både administrativt og politisk
- Definere tydelige samarbeidsprosjekter
- Støtte og styrke frivillig sektor gjennom samarbeidsprosjekter
- Få flere tjenestesteder til å arbeide aktivt for å ta imot og beholde frivillige
- Gi kunnskap og nødvendig støtte til tjenestesteder i forhold til samarbeid med frivillige
- Vurdere behovet for en frivilligkoordinator som en katalysator og koordinator for å utløse mer frivillighet og bedre samarbeid mellom kommune og frivilligheten
- Arbeide for å få på plass oppdaterte oversikter over frivillige lag og foreninger, oversikter over kompetanse og ressurspersoner som kan benyttes på tvers av foreninger og oversikter over tilskuddsordninger, legater, fonds etc.
- Vurdere behovet for å opprette et fellesråd for frivillighet som ikke går inn under fellesorganisasjonene – idrettsrådet og musikkrådet.

10.5 Ressurser til frivillig sektor

Mange av de frivillige organisasjonene er avhengige av kommunal bistand.

Ulikeorganisasjoner har ulike behov, men alle ønsker best mulig kommunal tilrettelegging med størst mulig forutsigbarhet og likebehandling. Det er viktig for organisasjonene å ivareta sin uavhengighet samtidig som mange er avhengige av kommunal støtte. Kommunen må respektere organisasjonenes rett til egne mål, egen organisering og egen kultur. Samtidig ønsker kommunen å få mest mulig samfunnsnytte ut av midlene som bevilges, selv om støtten gis uten krav om konkrete gjenytelser.

Organisasjonene må respektere kommunens behov for prioritering av knappe ressurser opp mot politiske mål og mangfoldet av gode formål. Kommunen må respektere organisasjonenes behov for forutsigbarhet.

Kommunen kan yte faglig, materiell og økonomisk bistand til organisasjonenes egen virksomhet. Støtte gis både med og uten spesielle vilkår/føringer.

- Direkte støtte omfatter økonomiske overføringer som drifts- og aktivitetstilskudd.
- Indirekte støtte omfatter tilgang på anlegg og møtelokaler, utstyr samt veiledning og kompetanseutvikling.

Kommunen bruker betydelige ressurser i form av tilskudd, støtte, garantier etc til drift av arenaer og anlegg som stilles til befolkningens og de frivillige organisasjonenes disposisjon. Det stilles også andre kommunale lokaler til rådighet for organisasjonenes aktiviteter. Praksis mht husleie har i stor grad vært at gratisprinsippet gjelder.

Østre Toten kommune skal:

- Ha retningslinjer for driftstilskudd til frivillige organisasjoner som sikrer forutsigbarhet
- Søke stabilitet i den økonomiske rammen for tilskudd
- Gjennomgå praksis for utleie/utlån av møte- trenings og øvingslokaler til frivillige lag og foreninger, med sikte på utarbeidelse av nye retningslinjer
 - sikre like forutsetninger for alle
 - gratisprinsippet bør gjelde
- Bidra til at egnede lokaler for frivillighetscentralens virksomhet kan stilles til disposisjon. Lokalene bør legges til rette for at sentralen kan bli et naturlig samlingspunkt for enkeltpersoner og lag / foreninger - og være synlig i lokalsamfunnet
- Benytte ildsjelprisen som stimulering og katalysator for frivillighet i Østre Toten

10.6 Framtidas frivillighet

Befolkningsprognosene forteller at velferdssamfunnet slik vi kjenner det i dag, vil få trangere kår i årene som kommer. Samtidig viser trender økt fokus på individuelle behov og rettigheter til velferdsgoder. En stadig større del av velferdsoppgavene forventes flyttet fra den private sfære over til samfunnet.

Nye former for arbeidsdeling mellom det offentlige og frivillig sektor hviler blant annet på påstanden om at det i fremtiden ikke er gitt at det vil være mulig å gi alle det samme tilbudet

kommunen gir i dag. Skal dagens tilbud opprettholdes for alle må kommunen allerede nå løfte frem problemstillingen og diskutere gode alternative løsninger på morgendagens utfordringer, der frivillighet også kan erstatte dagens oppgaver/tjenester. Hvordan kan frivillighet bidra til å videreutvikle velferdssamfunnet?

I dag er frivillighet i stor grad konsentrert om idrett og kultur. Bare i begrenset omfang ytes det frivillig innsats innen velferdssamfunnets sosiale kjerneområder. Frivillighet skal komme i tillegg til, ikke i stedet for offentlige tjenester og det er i dag også et utgangspunkt at frivillig innsats skal tilføre offentlige tjenester ekstra kvalitet. Men det er et spørsmål om kommunen på sikt kan, bør eller må se annerledes på dette?

- Kan kommunen ved hjelp av frivillige understøtte og/eller erstatte offentlige tjenester slik at det frigjøres ressurser til en forbedret innsats overfor de som trenger det mest?
- Kan kommunen tilrettelegge for at frivillig sektor etter hvert løser oppgaver kommunen selv ikke lenger har mulighet til å løse?
- Kan kommunen se for seg en forskyvning i balansen mellom hva det offentlige tar seg av og hva den enkelte, familien, nettverket eller frivillig sektor kan løse?

Frivillige velger selv hvor, hvordan og hvor mye de ønsker å bidra med sin frivillige innsats. Mye av den frivillige innsatsen retter seg mot å støtte opp om egne barns aktiviteter. De fleste foreldre og foresatte opplever og aksepterer en plikt til å påta seg frivillig innsats knyttet til barns aktiviteter, både i barnehage, skole og fritid.

Frivillighet er i en del sammenhenger regulert inn i offentlige virksomheter.

Et eksempel på dette gjelder barnehager og skoler gjennom foreldres innsats i Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU). Mange gjør en stor og viktig frivillig innsats i disse organene. Det kan stilles spørsmål ved om denne frivillige innsatsen er mer resultat av regelverk enn av frivillig initiativ? Hva får kommunen, foreldre og barna igjen for denne innsatsen? Kan det tenkes at mandat, oppgaver og organisering av organer som f.eks FAU bør endres, slik at innsatsen ikke bare gir en større verdi for de som deltar, men også en større verdi for samfunnet?

Noen nyttige nettsteder for deg som er opptatt av frivillighet

www.frivillighetnorge.no Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for hele frivillig sektor

www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati/Kultur-og-frivillighet/
KS side om kultur og frivillighet

www.ks.no/PageFiles/15469/Avtale%20KS-Frivillighet%20Norge.doc
Samarbeidsavtale KS og Frivillighet Norge

www.sivilsamfunn.no Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

<http://www.ks.no/tema/Innovasjon-og-forskning1/forskning-og-utredning/Ferske-FoU-rapporter/Velferd-i-nytt-terreng/>. Rapporten "Velferd i nytt terreng" 2015. Utarbeidet av Agenda Kaupang på oppdrag fra KS.

Vedlegg:

Oppsummering fra idedugnaden 8. desember 2014:

Hva skal til for et enda bedre samarbeid mellom frivillige lag og foreninger eller enkeltpersoner og kommunen?

- **Hva savner de frivillige og hva savner kommunen?**

SVAR:

- Oppdaterte lister, lett tilgjengelig over lag og foreninger i ØTK. Bør inneholde kontaktpersoner, e-postadresse, telefonnummer osv.
- Egnede lokaler for frivilligheten
- Bør opprettes en **KOORDINATOR** for frivilligheten i ØTK (kontaktperson)
- Oppnå like leievilkår for lag og foreninger
- Kommunen skaffer oversikt over legater, tilskuddsmidler, fonds osv. Gjøre dette lett tilgjengelig.
- Lage en oversikt over "disponible frivillige" og hva de kan hjelpe til med (ønsker å hjelpe til med).

2. **Burde det vært et fellesråd for lag og foreninger som ikke driver med idrett eller musikk?**

- **Hva skal i så fall være deres oppgaver og ansvar?**

SVAR:

- Samle beslektede lag / interesser i en paraplyorganisasjon. Denne skal ivareta felles interesser
 - Eks jeger / fisk
 - Koordinere virksomheten
 - Velforeninger
- For mange organisasjoner / foreninger i ØTK??
- Lage et fellesråd for ungdom 10 kl - t.o.m videregående
- Lage et råd som samordner foreningene?

3. **Har dere ideer til nye måter å drive frivillig arbeid på?**

- **Er det behov for frivillighet på nye områder – Hva / på hvilken måte?**

SVAR:

- Frivilligsentralen må brukes mer / bedre til å formidle kontakt og mulige ressurser.

- Kommunen bør styrke kompetanse og kapasitet på informasjon og formidling av frivillig innsats
- Frivillighet innenfor Helse og omsorg:
 - F.eks besøkstjeneste, ledsagertjeneste etc.
- Det bør opprettes et samordningsorgan for frivillighet. Hjemmesiden til ØTK bør oppdateres bedre.
- Vi ønsker mer positivitet fra kommunens ansatte og ansvarlige overfor de frivillige.
- Aktivisere ”yngre” eldre til frivillig arbeid.
 - Men hvem skal aktiviserer hvem?
 - Ildsjeler må **BELØNNES!!**

4. Rekruttering av frivillige. Hvordan skjer dette best? Gode ideer..?

SVAR:

- Viktig å ha gode, hensiktsmessige og riktig plasserte lokaler
- Mer synlig og tydelig Frivilligsentral
- Møteplass for frivilligheten
- Koordinering av frivilligheten
- Framsnakke frivillig arbeid
- Ideråd – for lag og foreninger
- ”Unge pensjonister” – Rekruttering
- Besøkskorps ute i distriktet
- Engasjere de yngre
- Frivillighetens hus – vi trenger mer plass
- Sosialt samarbeid.

5. Er samarbeidet på tvers av lag og foreninger godt nok?

Hva kan eventuelt forbedres?

SVAR:

- Felles kompetanseoversikter burde utarbeides og være tilgjengelig:
 - Nøkkelpersoner med ulik bakgrunn og kvalifikasjoner ”til bruk ” for lag og foreninger
- Oversikt over steder / tiltak der det er mulig å melde seg som frivillig. ”Søkerne kan oppgi kompetanse / interesse
- Kampanjer / PR hvor verdien av å engasjere seg som frivillig fås fram.
 - Den sosiale aktivitetens verdi i seg selv
 - Utviklende
 - Fellesskapet
- Samarbeid for barn og unge på tvers av ulike lag og foreninger → Samlinger lokalt i grenda / lokallag
- Muligens en samling i hele kommunen, en gang i året for å bli kjent, utveksle erfaringer, og få ideer om eventuelt samarbeid.
 - Hvert lag forteller om sitt arbeid, sine forventninger og behov (generelt)
 - Eventuelt en gang i året i hver ”fjerding”.
- Opprette en **frivilligkoordinator** i kommunen.

- Tilgjengelighet er "alfa og omega" → Frivilligsentralen må være andre steder enn bare frivilligsentralen:
 - På lag og foreningers nettsider
 - I lokalavisa
 - Lokalitetene bør være lettere tilgjengelige for alle → Blir da kjent for alle
- Arrangere flere inspirasjonssamlinger for hverandre.
- Lag og foreninger i samme "territorium" bør ha felles møter med formål om mer samarbeid og utveksling av erfaringer
- Lære av hverandre – utveksle kunnskap, for eksempel ift økonomi, skrive søknader etc.

6. Er kommunen for byråkratisk ift til samarbeidet med de frivillige?

- **Forslag til forbedringer?**

SVAR:

- Det er litt for lite engasjement når det kommer spørsmål
- Det tar for lang tid å få svar på henvendelser
 - Kortere saksbehandlingstid må på plass
- Enkeltpersoner som sitter med mye samarbeid med frivilligheten må få beslutningsmyndighet
- Det bør være en **FRIVILLIGKOORDINATOR** I ØTK, for å ta saker inn i kommunen / administrasjonen.
- Det bør være et nærmere / bedre samarbeid mellom Frivilligsentralen og kommunen